

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO ĮSTATYMO NR. I-1489 2, 7, 9, 40, 43 IR 47
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Įstatymo projekto rengimą paskatino:

1) fragmentiškas mokymo priemonių kokybės ir atitikties teisės aktams vertinimas, skaitmeninių mokymo(si) priemonių stoka, COVID-19 ligos protrūkio metu pastebėtos problemos dėl nuotolinio mokymo organizavimo;

2) vaikų ankstyvojo ugdymo problemos, kai pradedant vaiko ugdymą svarbus vaiko amžius, o ne jo pasirengimas ugdytis.

Įstatymo projekto tikslai:

1) užtikrinti mokymo(si) kokybę, skatinti skaitmeninio ugdymo plėtrą;

2) užtikrinti kokybišką ankstyvąjį ugdymą.

Įstatymo projekto uždaviniai:

1) apibrėžti mokymo priemonių sąvoką ir nustatyti jų kokybės ir atitikties teisės aktams privalomą vertinimą; nustatyti nuotolinio mokymosi krūvių reguliavimo ir skaitmeninės mokymo(si) aplinkos reglamentavimo pagrindus; įteisinti mokymo lėšų naudojimą skaitmeninio ugdymo plėtrai, skaitmeninių mokymo(si) priemonių ir išteklių įsigijimui;

2) suteikti galimybę vaikams būti ugdomiems, atsižvelgiant į jų pasirengimą ir poreikius, didelį dėmesį skiriant vaikams, turintiems raidos sutrikimų;

3) įteisinti galimybę gauti ankstyvąjį ugdymą visiems, ne tik patiriantiems socialinę riziką, vaikams.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Lietuvos Respublikos Seimo narė Ieva Kačinskaitė-Urbonienė.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme nėra apibrėžta mokymo priemonių sąvoka, todėl ne visos ugdymo procese naudojamos priemonės yra vertinamos atitikties teisės aktams prasme, ne visada yra tinkamos kokybės, dažnai neatitinka Lietuvos realijų ir tradicijų, nesuderinamos su vertybinėmis nuostatomis ir švietimo etika.

Galiojančio Švietimo įstatymo 7 straipsnyje nustatyta, kad ikimokyklinis ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą vyksta tėvų (globėjų) pageidavimu, o privalomas ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka privalomai skiriamas tik vaikams, patiriantiems socialinę riziką. Kitiems vaikams privalomas ugdymas pagal ikimokyklinio ugdymo programą tik gali būti skiriamas vadovaujantis švietimo, mokslo ir sporto ministro ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatytais kriterijais ir tvarka, bet nėra garantuotas.

Galiojančio Švietimo įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad vaikas pradedamas ugdyti pagal pradinio ugdymo programą, kai jam tais kalendoriniais metais sueina 7 metai, ir nenumatytos galimybės atsižvelgti į individualius vaiko poreikius ir galimybes.

Galiojančio Švietimo įstatymo 40 straipsnyje, skirtame materialiniam švietimo aprūpinimui ir mokymosi krūviui reglamentuoti, nekalbama apie nuotolinį mokymą(si), skaitmeninę aplinką. Šis straipsnis numato, kad švietimo ir mokslo ministras tvirtina bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo tvarką, bet nenumato šių priemonių kokybės vertinimo.

Galiojančiame Švietimo įstatyme nenumatyta, kad mokymo lėšas galima naudoti skaitmeninio ugdymo plėtrai, skaitmeninių mokymo(si) priemonių ir išteklių įsigijimui. Tai numatyta poįstatyminiame teisės akte (Reikalavimuose skaitmeniniams mokymo(si) ištekliams, priemonėms, informacinių ir komunikacinių technologijų įrangai įsigyti ir mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijai tobulinti, patvirtintuose Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2020 m. spalio 9 d. įsakymu Nr. 1532), nors valstybės biudžeto lėšų tikslinis naudojimas turėtų būti pirmiausia numatytas įstatymuose.

Galiojančio Švietimo įstatymo 47 straipsnio 1 dalies 7 punkte numatyta, kad tėvai (globėjai) turi teisę kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą arba švietimo pagalbos tarnybą tik dėl 5 metų vaiko brandumo ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą vertinimo, o visų vaikų pasirengimo ugdytis ar mokytis vertinimas nenumatytas.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma apibrėžti galiojančiame Švietimo įstatyme naudojamą, bet jame neatskleistą sąvoką „mokymo priemonės“, nustatant, kad tai yra mokymui(si) ir ugdymui(si) naudojamos spausdintos ar skaitmeninės mokymo priemonės ir išteklių, užduočių rinkiniai, daiktai, medžiagos ir įranga. Šiuo metu ši sąvoka iš dalies atskleista tik poįstatyminiame teisės akte (Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 26 d. įsakymu Nr. V-755).

Galiojančio Švietimo įstatymo 7 straipsnio 2 dalį siūloma pakeisti, numatant, kad visiems vaikams, ne tik patiriantiems socialinę riziką, galėtų būti skiriamas privalomas ugdymas ikimokyklinio ugdymo programą vykdančioje įstaigoje.

Galiojančio Švietimo įstatymo 9 straipsnio 3 dalį siūloma papildyti, numatant, kad esant pedagoginės psichologinės arba švietimo pagalbos tarnybos rekomendacijai vaikas gali būti pradedamas ugdyti vėliau nei nuo 7 metų, bet vėliau nei 8 metų, arba jis ugdomas pagal jo poreikiams pritaiktą ugdymo programą.

Galiojančio Švietimo įstatymo 40 straipsnyje siūloma numatyti, kad (1) higienos normas ir teisės aktų nustatytus mokinių sveikatos reikalavimus turi atitikti ne tik fizinis, bet ir nuotolinis mokymas, (2) švietimo aprūpinimo standartai būtų taikomi ne tik mokyklos materialiajai, bet ir skaitmeninei aplinkai, (3) būtų vertinama ne tik vadovėlių, bet visų mokymo priemonių kokybė ir atitiktis teisės aktams, o švietimo, mokslo ir sporto ministras tvirtintų skaitmeninių mokymo(si) priemonių ir išteklių katalogą.

Galiojančio Švietimo įstatymo 43 straipsnyje siūloma įstatymo lygmeniu suteikti mokykloms galimybę, pritarus mokyklos tarybai, naudoti mokymo lėšas skaitmeninio ugdymo plėtrai, skaitmeninių mokymo(si) priemonių ir išteklių įsigijimui.

Galiojančio Švietimo įstatymo 47 straipsnio 1 dalies 7 punkte siūloma numatyti, kad tėvai (įtėviai, globėjai) gali kreiptis į pedagoginę psichologinę tarnybą arba švietimo pagalbos tarnybą dėl bet kokio amžiaus vaiko pasirengimo ugdytis ar mokytis vertinimo. Tai ypač aktualu, nes kasmet didėjant vaikų, turinčių raidos sutrikimų, skaičiui ir įgyvendinant įtraukiojo ugdymo principą, manytina, kad turi būti atsižvelgta ne tik į vaiko amžių, bet ir jo fizinį, emocinį pasirengimą.

Priėmus Įstatymo projektą, bus:

1) pagerinta mokymo(si) organizavimo tvarka, užtikrinta visų mokymo priemonių kokybė ir atitiktis teisės aktams, sudarytos sąlygos plėsti ir tobulinti skaitmeninį mokymą(si);

2) sudarytos prielaidos plėtoti įtraukiojo mokymu pagrįstą, įvairių poreikių vaikams saugią švietimo sistemą;

3) užtikrintas kokybiškas vaikų ugdymas, darantis teigiamą poveikį visų vaikų tolesnei socialinei, emocinei, pažintinei raidai.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymas nedarys įtakos kriminogeninei situacijai ar korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, nereikės priimti naujų, keisti ar pripažinti netekusiais galios galiojančių įstatymų.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymo projektu siūlomos nustatyti (pakeisti) sąvokos ir jas įvardijantys terminai bus įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka po Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvadų gavimo.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymo projektą, jo įgyvendinamuosius teisės aktus turės parengti švietimo, mokslo ir sporto ministras.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įgyvendinant Įstatymo projektu siūlomas nuostatas, papildomų lėšų nereikės, sutaupyti nenumatoma.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai Įstatymo projekto žodžiai yra „mokymas“, „švietimas“, „švietimo sistema“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.